

Veřejný pořádek

Zdeněk Kapitán

Přednáška pro kurs
mezinárodní právo soukromé

O čem se vlastně budeme bavit?

§ 36

Veřejný pořádek

Právního předpisu cizího státu nelze použít, pokud by se účinky tohoto použití přičily takovým zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat.

Co je třeba rozlišovat

- **Veřejný pořádek** – je to vymezení obsahu, právní kategorie
- **Výhrada veřejného pořádku** – nástroj, právně-technický prostředek prosazení veřejného pořádku

Definice veřejného pořádku

- Veřejný pořádek je:
 - a) míra obecné bezpečnosti na určitém teritoriu
 - b) míra uklizenosti na určitém teritoriu
 - c) vymezení specifických hodnot prosazovaných na určitém teritoriu, které nacházejí reflexi v právu
- Pouze c) je správně!

Dogmatické zdůvodnění VP

- plyne z mezinárodního (a ústavního práva)
 - stát je suverén na svém území a je oprávněn odmítnout aplikaci cizího práva
- historicky státy nebyly omezovány a v zásadě se nectila žádná kritéria VP – změnu přinesl až počátek 20. st. – Haagská úmluva z roku 1902 a její obrat „manifestement“

Kde se berou hodnoty tvořící VP

- Různé státy vymezují obsah VP různě
- Pokud je definice podána, je velmi abstraktní a vyžaduje vymezení hodnoty v závislosti na konkrétním případě a po přezkoumání na základě dále uvedených kritérií
- výhrada veřejného pořádku není prostředkem sjednocování práva!

Příklady vymezení VP

- podstatné zásady zásady práva (Německo)
- základní hodnocení tuzemského právního řádu (Rakousko)
- základní zásady právního řádu (Polsko)
- účel tuzemského zákona (Německo do roku 1986)
- zásady společenského zřízení (Česká republika, Albánie)
- dobré mravy (Itálie, Řecko, Japonsko); jsou někdy chráněny jako samostatná kategorie stojící vedle VP (Francie, Německo do roku 1986)
- žádná úprava (Švýcarsko)

Shrnutí

- Jednotlivé státy s větší či menší mírou konkrétnosti definují hodnoty, jež nacházejí svůj odraz v právu, a proklamují vůli tyto hodnoty chránit vyloučením aplikace cizího práva v případě, že by byla s těmito hodnotami v rozporu.
- Ani v případě, že tyto hodnoty nejsou vymezeny, není obsah VP neomezený s ohledem na to, že stát žije uprostřed mezinárodního společenství (prostředkem praktického prosazení je například kategorie vzájemnosti).

Druhy veřejného pořádku

1. kolizní, uznávací, při výkonu mezinárodní právní pomoci
2. materiální, procesní
3. tuzemský, mezinárodní, evropský, zahraniční
4. obecný a zvláštní
5. aktivní a pasivní

VP kolizní, uznávací a při výkonu mezinárodní právní pomoci

- Podle toho, ve které systémové části MPS a MPP je upraven, resp. podle toho, ve které fázi realizace práva je uplatnitelný
- Rozpor s VP je zkoumán:
 1. kolizní – po aplikaci kolizní normy
 2. uznávací – v případě uznání cizího rozhodnutí
 3. při výkonu MP pomoci – jako podmínka poskytnutí právní pomoci cizímu státu

Materiální a procesní VP

- Podle toho, ve které systémové části se nachází hodnota chráněná veřejným pořádkem
- Tedy
 - a) v hmotném právu – například rovné postavení manželských a nemanželských dětí při stanovení výživného
 - b) v procesním právu – například zda byly dodrženy standardy spravedlivého procesu

Tuzemský, mezinárodní, evropský, zahraniční VP

- Podle toho, ve kterém právním řádu (či právním systému) se hodnota tvořící VP nachází
- POZOR! Zavazuje-li stát norma mezinárodního či evropského práva, je to jeho právo (bylo transformováno) – viz schéma
- Lepší by bylo proto rozlišovat jen VP:
 - a) **tuzemský** (vnitrostátní, mezinárodní, evropský)
 - b) **zahraniční** (vnitrostátní, mezinárodní, evropský)
- Zahraniční VP podléhá kontrole tuzemským VP

Obecný a zvláštní VP

- Podle toho, jakou formou je vyjádřen
- Tedy:
 1. **obecný** (abstraktní) – jeho obsah je vyjádřen obecnou (či dokonce žádnou) normou, je univerzální (§ 36 ZMPS)
 2. **zvláštní** (konkrétní) – obsah veřejného pořádku je vyjádřen specificky pro určitý typový případ a není proto třeba zkoumat zvlášť kritéria VP
(Např. bývalý § 20 odst. 2 ZMPS, dnes materializované KN, např. § 22 odst. 2, § 23 odst. 2 aj.)

Aktivní a pasivní VP

- Pasivní VP – je nazýván také **negativním VP**, protože vylučuje – neguje použití nalezeného **konkrétního** cizího práva
- Aktivní VP – je nazýván také **pozitivním VP**, protože hodnoty, které obsahuje, dopředu omezují **kterýkoliv** právní řád, jež bude nalezen – aktivní VP tvoří normy, které nelze pominout, normy nutně použitelné (viz příští přednáška)

Kritéria použití výhrady VP

1. OBSAH – obsahem veřejného pořádku jsou zásadní hodnoty reflektované tuzemským právem,
2. PŘEDMĚT – předmětem „přezkumu“ veřejným pořádkem není právo, nýbrž účinky jeho potenciálního použití,
3. KVALIFIKOVANOST – aby mohl být veřejný pořádek aktivován, musí být míra neslučitelnosti výsledků aplikace cizího práva s hodnotami jím chráněnými kvalifikovaná

Předmět přezkumu VP

- VP nesmí přezkoumávat cizí právo – je to hodnotový systém jiného suveréna, který je plně v jeho diskreci
- Zkoumají se pouze ÚČINKY použití cizího práva v tuzemsku; prostřednictvím výhrady veřejného pořádku totiž stát chrání svou suverenitu

Kvalifikovanost zásahu do VP

- I když lze definovat rozpor tuzemského veřejného pořádku s účinky použití cizího práva, nemusí to nutně zakládat možnost učinit výhradu
- Účinky cizího práva totiž musejí vykazovat:
 1. teritoriální souvislost (blížkost) – vztah k tuzemsku
 2. časovou souvislost (blížkost) – aktuálnost zásahu v tuzemsku

Shrnutí...

... a rozloučení